

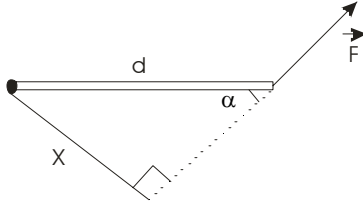
MOMENT

Bir kuvvetin döndürücü etkisine o kuvvetin momentini denir. Bir kuvvetin momentini, kuvvetin büyüklüğü ile kuvvetin dönme noktasına olan dik uzaklığının çarpımına eşittir. Moment vektörel bir büyüklüktür.

$$\vec{M} = F \cdot d \cdot \sin\alpha$$

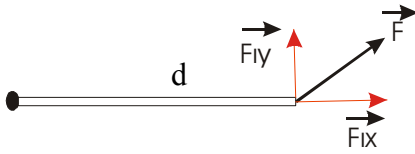
Moment	Kuvvet	Uzaklık
N.m	N	m

Örnek olarak kapı kolunun döndürülmesi, direksiyonun çevrilmesi, tornavidanın döndürülmesi verilebilir.

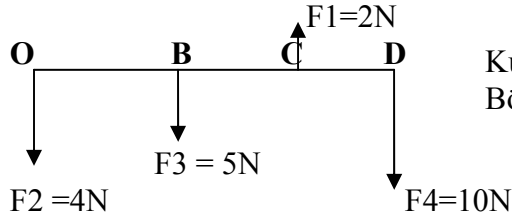
$\sin\alpha = \frac{x}{d}$ olur. Buradan dönme noktasına olan dik uzaklık;
 $x = d \cdot \sin\alpha$ olur.

Ya da; F kuvvetini dik bileşenlerine ayırırsak

Yatay bileşenin uzantısı dönme noktasından geçtiği için F_{ix} 'in momentini "0" olur. F_{iy} dönme eksenine 90° açı yaptığı için; $M = F \cdot d \cdot \sin 90^\circ$, $M = F \cdot d$ olur.

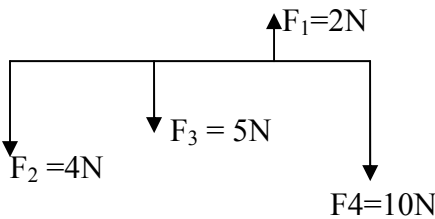
Örnek 1:

Kuvvetlerin O noktasına göre momentlerini karşılaştırınız. Bölmeler birbirine eşit ve 1 birimdir.

$$\begin{aligned} M_1 &= 2 \times 2 = 4 \text{ n.m} \\ M_2 &= 4 \times 0 = 0 \text{ n.m} \\ M_3 &= 5 \times 1 = 5 \text{ n.m} \\ M_4 &= 10 \times 3 = 30 \text{ n.m} \end{aligned}$$

Örnek 2 : Aynı soruda O noktasına göre toplam momentini bulun deseydi. O zaman kuvvetlerin dönüş yönlerine dikkat etmemiz gerekirdi. Dikkat edilirse F_1 kuvveti O noktasını sola doğru çevirmek isterken diğer kuvvetler saat yönünde çevirmek istiyorlar. F_1 'in döndürme yönünü (-) alırsak, diğerlerinin döndürme yönünü (+) almamız gerekir.

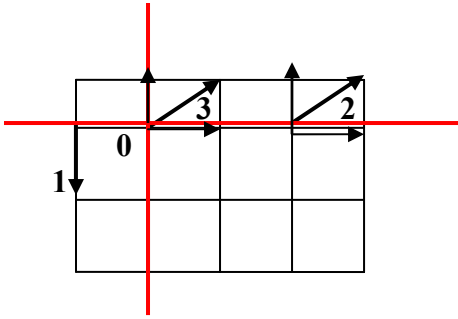
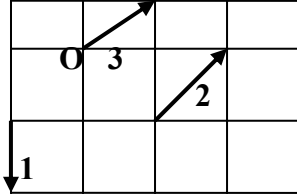

$$\begin{aligned} M_1 &= - 2 \times 2 = - 4 \text{ n.m} \\ M_2 &= + 4 \times 0 = 0 \text{ n.m} \\ M_3 &= + 5 \times 1 = 5 \text{ n.m} \\ M_4 &= + 10 \times 3 = 30 \text{ n.m} \end{aligned}$$

Toplarsak = +31 n.m çıkar. Yani saat yönünde döner. Toplam moment sıfır olsa idi çubuk dönme hareketi yapmazdı .Yani dengede kalırdı.

Örnek3: F_1 , F_2 ve F_3 kuvvetlerinin O noktasına göre toplam momentini bulunuz. (Bölmeler eşit ve 1 birimdir)

O noktasına yatay ve düşey iki eksen çizelim. Şimdi yapmamız gereken vektörel büyüklük olan kuvvetleri yönlerini, doğrultularını ve büyüklüklerini değiştirmeden bu eksenlere taşımak.

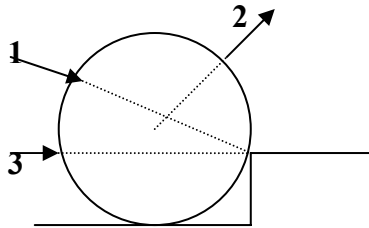

Artık kolayca moment alabiliriz. Dikkat edersek 2 numaralı kuvvetin düşeyi + işaretini O noktasına göre sola, 1 ise + işaretini yine o noktasına göre sola çeviriyor.

3'ün hem yatay hemde düşey momentleri "0" dır

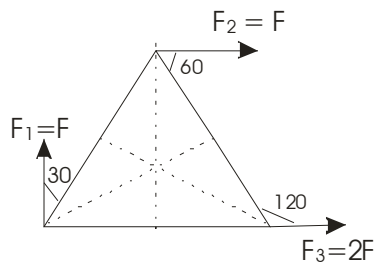
2'nin yatay momentleri '0' dır.
Düşeyi ise $M_2 = 1 \times 2 = 2$
1'in momentleri $M_1 = 1 \times 1 = 1$

Örnek 4 : Hangi kuvvetler cisimi basamaktan yukarı çıkarabilir.

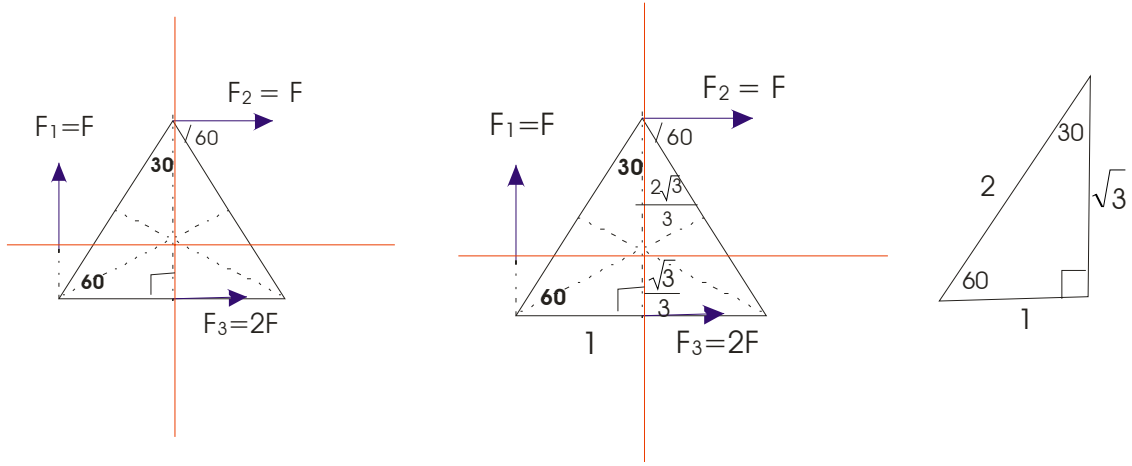

Dikkat edilirse 1 ve 3 numaralı kuvvetlerin uzantıları dönme noktasından geçmektedir. Bu durumda momentleri '0' dır. Yani döndürücü etkisi yoktur. Yalnızca 2 numaralı kuvvetin döndürücü etkisi vardır.

Örnek 5 :

Şekildeki eşkenar üçgenin köşelerine uygulanan kuvvetlerden F_1 'in momentleri "O" noktasına göre M ise toplam moment kaç M'dir?

İlk yapmamız gereken O noktasına (köşegenlerin kesim noktasına) bir yatay bir de düşey çizgi çizmek. (Eksen Metodu) Bundan sonra yapmamız gereken doğrultularını; yönlerini ve O noktasına olan uzaklıklarını değiştirmeden kuvvetleri en yakın eksene taşımak. Bundan sonra dönme noktasına göre çok rahat moment alabiliriz. Dik uzaklıklarda, dönüş yönleri de bellidir. F_2 + işaretini sağa, F_1 + işaretini sağa, F_3 ise + işaretini sola döndürmektedir. Saat yönünü +, diğer yönü - alalım.

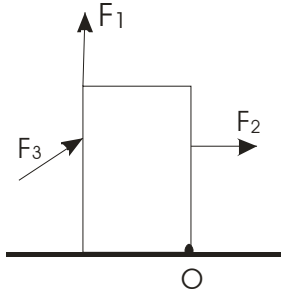
$$M_1 = +F \times 1 = +F$$

$$M_2 = +F \times \frac{2\sqrt{3}}{3} = +\frac{2\sqrt{3}}{3} F$$

$$M_3 = -2F \times \frac{\sqrt{3}}{3} = -\frac{2\sqrt{3}}{3} F$$

Toplarsak sonuç +F olur. O da M_1 'in momenti olan M'e eşittir.

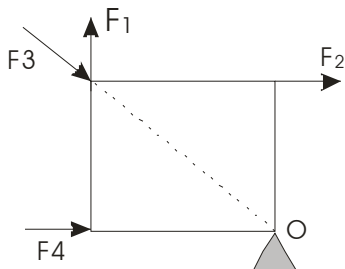
Örnek 6 :

Şekildeki düzgün türdeş cisim F_1 , F_2 , F_3 kuvvetleri ayrı ayrı uygulandığında "O" noktası etrafında ancak dönebilmektedir. Bun göre kuvvetlerin "O" noktasına göre momentleri arasında nasıl bir ilişki vardır.

Bu kuvvetler ayrı ayrı uygulandığında cismi ancak döndürüyorlarsa; demek ki bu kuvvetlerin "O" noktasına göre momentleri eşittir.

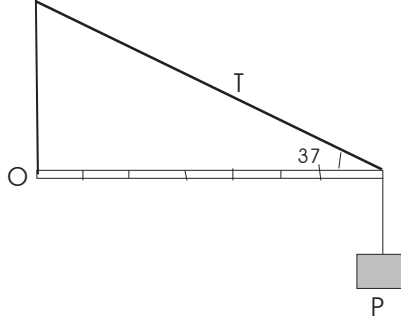
Örnek 7 :

Şekildeki homojen levha "O" noktası etrafında dönebilmektedir. Kuvvetlerden hangisi levhayı şekildeki konumda tutabilir?

Şekilde de görüldüğü gibi F_3 ve F_4 'ün uzantısı dönme noktasından geçtiğinden döndürücü etkisi yoktur. Yani momenti 0'dır. F_1 ve F_2 kuvvetlerinin saat yönünde bir döndürücü etkileri vardır. F_1 ve F_2 dengede tutabilir.

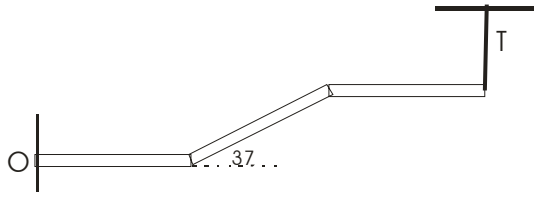
Örnek 8 :

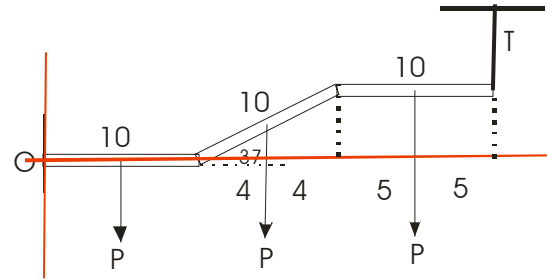
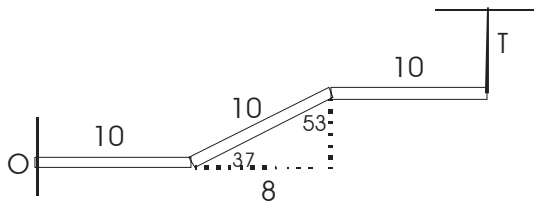
Şekildeki sistem dengede olduğuna göre $P = 30\text{N}$ ise $T = ?\text{N}$ ' dir. (Çubuk ağırlıksızdır.)

$$T \cdot \sin 37^\circ \times 7 = P \times 7 \rightarrow T \cdot \frac{3}{5} \times 7 = 30 \times 7 \rightarrow T = 50\text{ N olur.}$$

Örnek 9 :

Şekildeki sistem ağırlığı 3'er N olan üç çubuktan oluşmuştur. Sistem dengede olduğuna göre $T = ?$ ipteki gerilme kuvveti kaç N'dur?

Çubuklar özdeş olduğuna göre her birin boyuna 10 birim diyelim. Dikkat edilirse ikinci çubuğun olduğu yerde bir 3, 4, 5 üçgeni elde edilir. O noktasına yine bir yatay bir düşey eksen çizersek. Dik uzaklıklar ve yönler çok açık belli olur.

O noktasına göre moment alırsak;

$$T \times 28 = P \times 5 + P \times 14 + P \times 23$$

$$T \times 28 = 3 \times 5 + 3 \times 14 + 3 \times 23$$

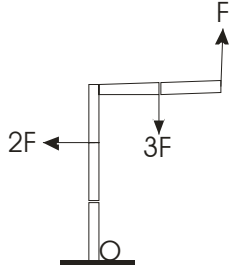
$$T \times 28 = 15 + 42 + 69$$

$$T \times 28 = 126$$

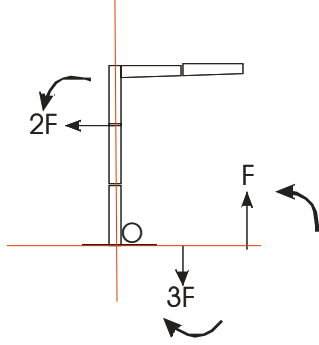
$$\frac{28}{28} \quad \frac{126}{28}$$

$$T = 4,5\text{ N}$$

Örnek 10 :

O noktasına göre toplam momenti bulunuz.

Sol yönü (-), diğer yönü + alalım.

$$\sum M = -2F \cdot 2 - F \cdot 2 + 3F \cdot 1 = -3F$$

Cisim sola doğru O noktası etrafında dönme hareketi yapar.

MOMENTLE İLGİLİ ÖZELLİKLER

- 1- Kuvvetin kendisi veya uzan
- 2- tısı dönme noktasından geçiyor ise o kuvvetin momenti "0" olur. Yani döndürücü etkisi olmaz.
- 3- Kuvvet dönme eksenine 90° açı yaptığı zaman, momenti en büyük duruma gelir.
- 4- Birden fazla kuvvetin (eşit büyüklükte) dönme noktasına olan uzaklıkları eşit, dönme eksenine yaptıkları açılar farklı ise dönme eksenine küçük açı yapan kuvvetin momenti en küçük olur.
- 5- Bir cismin farklı noktalarına (çubuk şeklinde olsun) ayrı ayrı uygulanan kuvvetler cismi ancak döndürebiliyorsa, bu kuvvetlerin momentleri eşit olur.
- 6- Toplam moment "0" ise o cisim dengededir.